

*“Θεωρία και Πράξη
τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης”*

Γ' ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΨΑΛΤΙΚΟ

Ἀθήνα, 17-21 Ὀκτωβρίου 2006

Ἡ Ὀκταημία

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

“Θεωρία και Πράξη τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης”

Γ' ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΨΑΛΤΙΚΟ

Ἀθήνα 17-21 Ὀκτωβρίου 2006

Ἡ Ὀκταηχία

Τὸ Συνέδριο πραγματοποιεῖται
ὑπὸ τοῦ Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας,
μὲ τὴν συνεργασία
τοῦ Ὄργανισμοῦ Μεγάλου Μουσικῆς Ἀθηνῶν
καὶ τῆς Μεγάλης Μουσικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος
“Αἴλιαν Βουδούρη”

Ὄργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ

Γρηγόριος Θ. Στάθης, Καθηγητὴς - Πρόεδρος
Ἀχιλλεὺς Χαλδαιάκης, ἐπιμ. Καθηγητὴς - Γραμματεὺς
Δημήτριος Μπαλαγεῶργος, Λέκτωρ
Γρηγόριος Ἀναστασίου, Διδάκτωρ
Φλόρα Κρητικῶ, Διδάκτωρ

Γραμματεία, Συντονιστικὴ - Ἐκτελεστικὴ

Γρηγόριος Ἀναστασίου, Διδάκτωρ
Εὐαγγελία Σπυράκου, Διδάκτωρ
Σεβαστὴ Μαζέρα-Μάμαλη, Διδάκτωρ

Theoria and Praxis of the Psaltic Art

III Conference
Musicological and Psaltic

The Octaechia

Athens 17-21 October 2006

Tel. & Fax: 210 7277937, 210 7640303, e-mail: ibyzmusic@ecclesia.gr

Τρίτη 17 Ὀκτωβρίου 2006

ὥρα 19.00 ἀπογευματινὴ

Μέγαρο Μουσικῆς Ἀθηνῶν Ἀΐθουσα Δημήτρης Μητρόπουλος

Ἐναρξὴ τοῦ Συνεδρίου

Α΄ Μέρος

- Καλωσόρισμα καὶ ἔκφραση εὐχαριστιῶν, ἀπ' τὸν κ. Γρ. Θ. Στάθη.
- Ἀνάγνωση μηνυμάτων καὶ χαιρετισμοί.
- Τελετὴ ἀπονομῆς τοῦ Παρασήμου τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, τοῦ καὶ Ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὸν Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Διευθυντὴν τοῦ Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας καὶ Χοράρχην τοῦ Χοροῦ Ψαλτῶν «Οἱ Μαῖστορες τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης» κ. Γρηγόριον Θ. Στάθη.
  - α. Παρουσίαση τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἔργου τοῦ τιμωμένου - Laudatio, ἀπ' τὸν Κοσμήτορα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, καθηγητὴ Φιλοσοφίας κ. Θεοδόσιο Πελεγρίνη
  - β. Ἀνάγνωση τῆς Συνοδικῆς Διαγνώμης, τῆς 13ης μηνὸς Μαρτίου 2006
  - γ. Ἀπονομὴ τοῦ Διπλώματος καὶ τοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδοῦλου
  - δ. Εὐχαριστήρια Ἀντιφώνηση τοῦ τιμωμένου.
- Εὐλογητικὴ Προσφώνηση καὶ Κήρυξις ἐνάρεξως τοῦ Γ' Διεθνoῦς Συνεδρίου ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδοῦλου.

ὥρα 20.30 ἑσπερινὴ

Β΄ Μέρος

Ψαλτικὴ Ἐκδήλωση

Χορὸς Ψαλτῶν «Οἱ Μαῖστορες τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης»

Χοράρχης: Ἀχιλλεὺς Χαλδαιάκης

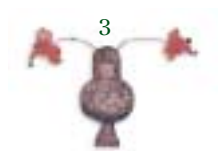
Ἐπίκουρος Καθηγητῆς - Πρωτοψάλτης ἰ. ν. Ζωοδόχου Πηγῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Χορὸς Ψαλτῶν τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας

Χοράρχης: Mihail Buca

Πρωτοψάλτης

Δεξίωση στὸ φουαγιέ τῆς αἴθουσας Δημήτρης Μητρόπουλος, προσφερόμενη ὑπὸ τοῦ ΟΜΜΑ

πρωὶ

Μέγαρο Μουσικῆς Ἀθηνῶν Ἀΐθουσα Banquet

Ἐπιστημονικὲς Ἀνακοινώσεις

1η ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Πρόεδρος Ἐπιτροπῆς Ἰ. Στάθης

- 09.30 Χαράλαμπος Σπυρίδης** «Ὁ Πυθαγόρειος, οἷς πολλαχῆ ἔπεται Πλάτων, τὴν μουσικὴν φασὶν ἐναντίων συναρμογῆν καὶ τῶν πολλῶν ἔνωσιν καὶ τῶν δίχα φρονοῦντων συμφρόνησιν» (Θέων Σμυρναῖος, Τῶν κατὰ τὸ μαθηματικὸν χρησίμων εἰς τὴν Πλάτωνος ἀνάγνωσιν, 12, 10-12».
- 9.50 Στυλιανὸς Ψαρουδάκης**, «Ζητήματα ἀρμονικῆς στὴν Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Μουσικὴ».
- 10.10 Ἀντώνιος Κωνσταντινίδης**, «Διάτονον Γένος, τὸ ἀρχαῖο καὶ τὸ καθ' ἡμᾶς».
- 10.20 Ἀντώνιος Ἀλυγιζάκης**, «Ἡ θεωρία τῶν φωνῶν καὶ τῶν ἤχων».
- 10.40 Ἀθανάσιος Βουρλῆς**, «Ἡ ὀκταχία στὴν ὀρθόδοξη λατρεία - γενικὴ θεώρηση».

11.00 Συζήτηση - Διάλειμμα

2η ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Πρόεδρος Ἰ. Χαράλαμπος Σπυρίδης

- 11.30 π. Νικόλαος Ἀλεξιάκης**, «Πρόταση ἐπαναπροσδιορισμοῦ τῆς ἐννοίας τοῦ ἤχου στὸ πλαίσιο τῆς ὀκταχίας».
- 11.50 Γιάννης Πλεμμένος**, «Χουζάμι ἢ Χιτζάζ, διαλέξετε! (ἢ περὶ τοῦ ὁμοουσίου τοῦ χρωματικοῦ γένους)».
- 12.10 Δημήτριος Δελβινιώτης**, «Μουσικὴ Διαστηματικὴ Ψηφιακὴ Ἀνάλυση στὸ Βυζαντινὸ Μέλος».
- 12.30 Σπυρίδων Φωτόπουλος**, «Μελέτη χρησιμοποιούμενων μουσικῶν κλιμάκων ἀπὸ παραδοσιακοὺς ψάλτες μὲ τεχνικὲς ψηφιακῆς φασματικῆς ἀνάλυσης».
- 12.50 Γεώργιος Κουροπέτρογλου**, «Δαμασκηνός· Πρότυπη Συλλογὴ Ψαλτικῶν Φωνῶν».
- 13.10 Bjarne Schartau**, «Ὁ Ἱερώνυμος Τραγωδιστὴς, ὁ Χρῦσανθος καὶ τὰ τρία Γένη».

13.30 Συζήτηση

Γεῦμα

Μέγαρο Μουσικῆς Ἀθηνῶν Αἴθουσα Banquet

Ὀλιγόλεπτες Παρουσιάσεις

Συντονιστής: Ἀθανάσιος Βουρλής

- 18.00** **Μιχαὴλ Μαντζανᾶς**, «Τὸ ἦθος τῆς Ὀκταηχίας».
- 18.10** **Χαρίλαος Ταλιαδῶρος**, «Ἡ ὀρθὴ ἐκτέλεση τῶν διαστημάτων τῆς Ὀκταηχίας».
- 18.20** **Δημήτριος Νεραντζῆς**, «Τὸ σύστημα διφωνίας τοῦ β' ἡχου».
- 18.30** **Γεώργιος Χατζηθεοδῶρου**, «Τὰ λεγόμενα ἐπέισακτα μέλη καὶ ἡ χρῆση τους στὰ διάφορα γένη τῆς μελοποιίας».
- 18.40** **Ἀθανάσιος Παῖβανᾶς**, «Ἡ διὰ ζώσης διδασκαλία (ἀκουστικὴ παράδοση) τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης ὅπως τὴν μεταλαμβάνησε ὁ Θρασύβουλος Στανίτσας».
- 18.50** **Πέτρος Παπαεμμανουήλ**, «Ἐκφραση καὶ ἐρμηνεῖα τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης στὴ Θεσσαλονίκη τοῦ 20οῦ αἰώνα».
- 19.00** **π. Γεώργιος Σταθόπουλος**, «Οἱ κλάδοι τῶν ὀκτώ ἡχων τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς».
- 19.10** **Χριστόδουλος Βασιλειάδης**, «Τὰ διαστήματα τοῦ διατονικοῦ γένους στὴν Ψαλτικὴ Τέχνη σύμφωνα μὲ δυὸ Κυπριακὰ Θεωρητικά».
- 19.20** **Κωνσταντῖνος Ν. Λανάρας**, «Ὁ δίφωνος τοῦ πλαγίου τοῦ πρώτου ἡχου στὴν ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ὡς κλάδος, καὶ στὴν ἐξωτερικὴ μουσικὴ ὡς μακάμ, μέσα ἀπὸ τὴν γραπτὴ καὶ τὴν προφορικὴ παράδοση».
- 19.30** **Ρωμανὸς Νταούντ**, «Τὰ διαστήματα τοῦ δευτέρου ἡχου κατὰ τὴν ἄραβικὴ ἐκτέλεση».
- 19.40** **π. Ἰωάννης Μεσολωρᾶς**, «Τὸ διατονικὸ γένος στὴν ἐν Κεφαλληνίᾳ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ».
- 19.50** **Σωτήριος Δεσπότης**, «Μορφολογικὲς παρατηρήσεις περὶ ὀκταηχίας καὶ ἔλξεων σὲ καταγραφὲς ἐκκλησιαστικῶν μελῶν τοῦ L.A.B. Dukondray».

ἐσπέρα, ὥρα 20.30

Ψαλτικὴ ἐκδήλωση

Χορωδία Συλλόγου Ἱεροσαλτῶν Αἰγίου

«Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης»

Διευθυντής: Φώτιος Θεοδωρακόπουλος

Βυζαντινὴ Χορωδία Ἀγρινίου

Διευθυντής: Ἀνδρέας Λανάρας

Χορωδία τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου Μουσικοφίλων

Κωνσταντινουπόλεως

Διευθυντής: Δημοσθένης Παϊκόπουλος

Δεῖπνο

πρωὶ

Μέγαρο Μουσικῆς Ἀθηνῶν Ἀΐθουσα Μπανκὲ

Ἐπιστημονικὲς Ἀνακοινώσεις

1η ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Πρόεδρος Ἀντώνιος Ἀλγυζάκης

- 09.30** **Yanko Marinov**, "Some principles of the medieval parallage system and its role for the understanding of the Byzantine modal (Octoechos) theory".
- 9.50** **Γεώργιος Ν. Κωνσταντίνου**, «Ἡ χρήση καταχρηστικῶν φθορῶν στὸ διατονικὸ γένος».
- 10.10** **Σόλων Χατζησολωμός**, «Τὸ χρωματικὸ γένος στὸ μεσαιωνικὸ βυζαντινὸ ἄσμα».
- 10.20** **Christian Troelsgaard**, «The ἦχοι μέσοι in Byzantine music theory and the μέσον-sign of the Palaeobyzantine musical manuscripts».
- 10.40** **Παναγιώτης Χ. Παναγιωτίδης**, Μέσοι καὶ παράμεσοι ἦχοι· ἡ περίπτωση τῶν τροπαρίων Ἡ Παρθένος σήμερον καὶ Ἐπεφάνης σήμερον».

11.00 *Συζήτηση - Διάλειμμα*

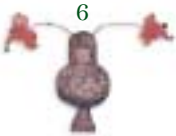
2η ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Πρόεδρος Στυλιανὸς Ψαρουδάκης

- 11.30** **Ἀχιλλεὺς Χαλδαιάκης**, «"Ὁ κοπιάσας ἐν τούτῳ μᾶλλον ὠφεληθήσεται": ὁ τροχὸς τῆς Ὀκταηχίας».
- 11.50** **Θωμᾶς Ἀποστολόπουλος**, «Ἀναλύσεις στὴν περὶ τροπικότητος διδασκαλία τοῦ Ἀποστόλου Κώνστα Χίου».
- 12.10** **Ἰωάννης Ἀρβανίτης**, «Τὸ παρελθὸν καὶ τὸ παρὸν τοῦ βαρέος διατονικοῦ ἦχου».
- 12.30** **Nicolae Gheorghita**, «Συντακτικὲς καὶ μορφολογικὲς παρατηρήσεις στὸ Ἀναστασιματάριο τοῦ Διονυσίου Φωτεινοῦ· ἦχος βαρῦς».
- 12.50** **Κωνσταντῖνος Καραγκούνης**, «Θεωρητικὰ καὶ σημειογραφικὰ προβλήματα προκύπτοντα κατὰ τὴν διδασκαλία τῶν τρίτων ἦχων (γ' καὶ βαρέος)».
- 13.10** **Ἐμμανουὴλ Γιαννόπουλος**, «Καθορισμὸς καὶ διδασκαλία τοῦ χρωματικοῦ γένους ἀπὸ τοὺς Τρεῖς Διδασκάλους».

13.30 *Συζήτηση*

Γεῦμα

Μέγαρο Μουσικῆς Ἀθηνῶν Ἀΐθουσα Μπανκέ

Ὀλιγόλεπτες Παρουσιάσεις

Συντονιστής Δημήτριος Μπαλαγεώργος

- 18.00 **Παναγιώτης Δημητριάδης**, «Χρήση ἀναλογικῶν καὶ ψηφιακῶν ἠλεκτρονικῶν μέσων, γιὰ τὴν ψηφιοποίηση τῶν σχετικῶν μὲ τὰ διαστήματα τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς ἀκουστικῶν συχνοτήτων».
- 18.10 **Σάββας Παπαδόπουλος**, «Ἡ ἐκτέλεση τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς ἀπὸ ὑπολογιστή. Ἕνα ὄνειρο ποῦ πραγματοποιήθηκε στὶς μέρες μας».
- 18.20 **Γεώργιος Πατρώνας**, «Ἡ διδακτικὴ τῆς Ὀκτωηχίας: Ἐρευνητικὲς προσεγγίσεις».
- 18.30 **Ἀνδρέας Γιακουμάκης**, «Ἡ διδακτικὴ τῆς Ὀκταηχίας».
- 18.40 **Δημοσθένης Φιστουρῆς**, «Συνοπτικὴ μορφολογικὴ μελέτη τοῦ μέλους τῶν Χερουβικῶν ἀπὸ τὸν 11^ο αἰ. μέχρι σήμερα, κατ' ἥχον».
- 18.50 **Ἀντώνιος Πατρώνας**, «Διαφορὲς στὰ δοξαστικὰ καὶ ἑωθινὰ τοῦ α' ἥχου στὰ ἔντυπα ἀργοσύντομα Ἀναστασιματάρια».
- 19.00 **Χρήστος Τερζῆς**, «Ἡ χειρόγραφη παράδοση τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν μουσικοθεωρητικῶν πραγματειῶν».
- 19.10 **Μιλτιάδης Ἐμμ. Παπῆς**, «Παρεκκλίσεις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μέλους ἀπὸ τὴν ὀκταηχία ὑπὸ τὴν ἐπίδραση τῶν ὀθωμανικῶν μακαμιῶν κατὰ τὸν 19ο καὶ 20ο αἰῶνα».
- 19.20 **Γεώργιος Σμάνης**, «Χαρακτηρισμὸς ἐκκλησιαστικῶν μελῶν μὲ ὀρολογία μακάμ».
- 19.30 **Θεοφάνης Α. Σουλαζέλης**, «Τὰ γένη τῶν διαστημάτων τῆς Βυζαντινῆς Ὀκταηχίας καὶ ἡ λαϊκὴ μοῦσα: ...».
- 19.40 **Lyubomir Ivanov**, «Influence of European even tempered music over Psalm Art in Bulgaria from XIX to the middle of XX century».
- 19.50 **Stanislava Georgieva and Yanko Marinov**, A version of Didactic Work attributed to John Glykes (Eight-mode Intonations with Stichera Incipits accompanied by melodic figures-formulae /Theseis/).
- 20.00 **Μαρία Παπαδοπούλου**, « Γεώργιος Παχυμέρης: Πραγματεία περὶ Ἀρμονικῆς».

ἑσπέρα, ὥρα 20.30

Ψαλτικὴ ἐκδήλωση

Χορωδία Συλλόγου Ἱεροψαλτῶν Ἰωαννίνων

«Ἁγιος Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης»

Διευθυντής: Δημήτριος Μανούσης

Χορὸς Ψαλτῶν «Τρίκκης Μελωδοί»

Διευθυντής: Δημήτριος Μπαλαγεώργος

Δεῖπνο

πρωὶ

Μέγαρο Μουσικῆς Ἀθηνῶν Ἀΐθουσα Μπανκέ

Ἐπιστημονικὲς Ἀνακοινώσεις

1η ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Πρόεδρος Ἴ Christian Troelsgaard

-
- 09.00** **Simon Marincak**, «The loose of modality in favor of major-minor harmony in the Slavic Countries».
- 9.20** **Lyubomir Ivanov**, «Problems of performing diatonic voices in Bulgarian Church».
- 9.40** **Iordan Banev**, «Οἱ χρόες στὰ θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ σλαβόφωνα μουσικὰ βιβλία τῆς Βουλγαρίας».
- 10.00** **π. Σπυρίδων Ἀντωνίου**, «Τὰ μέλη τοῦ βαρέος ἤχου στὸ Εἰρμολόγιο».
- 10.20** **Φλώρα Κρητικοῦ**, «Βυζαντινὴ καὶ Λατινικὴ Ὀκταηχία: γένεση καὶ διαφοροποίηση».
- 10.40** **Μιχάλης Στρουμπάκης**, «Ἡ χρῆση τῆς ὀκταηχίας στὸ ἔργο τοῦ Νικολάου Δοχειαρίτου».

11.00 **Συζήτηση - Διάλειμμα**

2η ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Πρόεδρος Ἴ Ἀχιλλεὺς Χαλδαιάκης

-
- 11.30** **Marcel Spinei**, «Τὰ ὀκτάηχα μέλη στὴν ρουμανικὴ παράδοση».
- 11.45** **Costin Moisil**, «The occurrence of chromatic passages in the chants adapted in Romanian».
- 12.00** **Δημήτριος Λέκκας**, «Βυζαντινὸ τονικὸ σύστημα: προτύπωση καὶ ἐφαρμογή».
- 12.15** **Δημήτριος Μπαλαγεῶργος**, «Τὰ ὀκτάηχα μέλη τῆς Ψαλτικῆς» στὴ χειρόγραφη παράδοση».
- 12.30** **Γρηγόριος Γ. Ἀναστασίου**, «Τὰ φθορικὰ Κρατήματα».

13.00 **Λήξη τοῦ Συνεδρίου**

Ἐπίσημο Γεῦμα

Ἱερός Μητροπολιτικός Ναός Ἀθηνῶν «Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου»
Ὁρθρος καὶ Θεία Λειτουργία

Πανηγυρική Ἀρχιερατικὴ Ἱερουργία ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Ὁσίου
Πατρὸς ἡμῶν Χριστοδοῦλου τοῦ ἐν Πάτμῳ

Τοὺς Χοροὺς Ψαλτῶν θὰ ἀπαρτίσουν,
τὴν μὲν Πρωτοψαλία

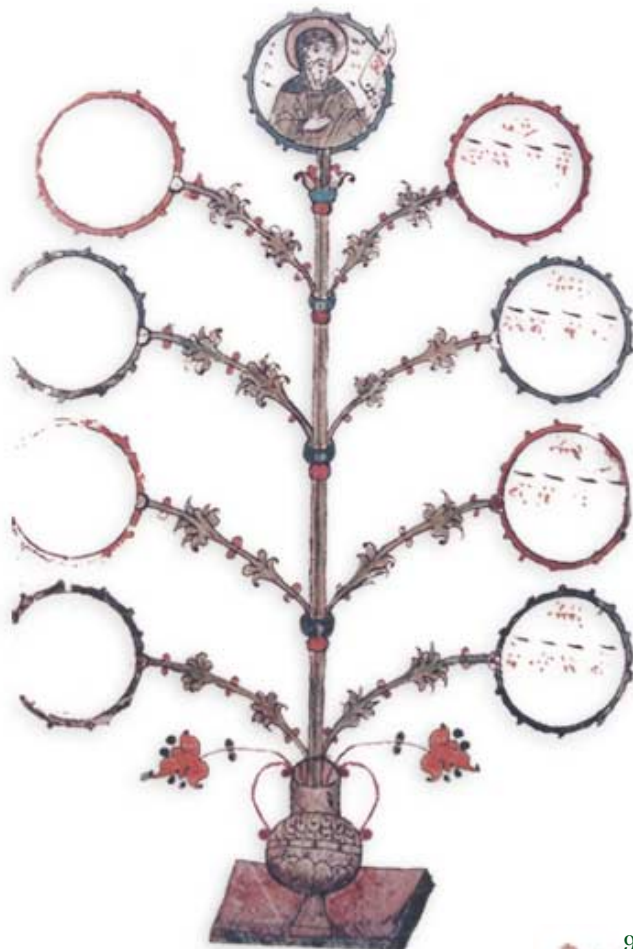
«Οἱ Μαῖστορες τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης»

μὲ χοράρχη τὸν Ἀχιλλέα Χαλαδαϊάκη,

τὴν δὲ Λαμπαδαρία

ὁ χορὸς ψαλτῶν «Δημήτριος Ἀλ Μούρ»

τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας,
μὲ χοράρχη τὸν ἱεροδιάκονο Ρωμανὸ Νταούνη.

Τρίτη, 17 Ὀκτωβρίου 2006

Μέγαρο Μουσικῆς Ἀθηνῶν, Αἴθουσα Δημήτρης Μητρόπουλος

ὥρα 20.30 ἑσπερινή

Ἐναρξη τοῦ Συνεδρίου

Χορὸς Ψαλτῶν «Οἱ Μαῖστορες τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης»

Χοράρχης: Ἀχιλλεὺς Χαλδαιάκης

Ἐπίκουρος Καθηγητῆς - Πρωτοψάλτης ἱ. ν. Ζωοδόχου Πηγῆς

Χορὸς Ψαλτῶν τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας

Χοράρχης: Mihail Bucu

Grupul de Psalti al Patriarhiei Romane

Conduc de Protopsaltul si Dirijorul Mihail Bucu

α' μέρος

«Οἱ Μαῖστορες τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης» ψάλλουν·

- *Θεοτόκε Παρθένε*· ὀκτάηχον, μέλος σύντομον Ἀβραάμ Εὐθυμιάδη († 19 Ὀκτωβρίου 2005).
- *Ὁ διδὸς τροφήν - Ἐξομολογεῖσθε τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ*· οἱ δύο τελευταῖοι στίχοι ἀπὸ τὸν ὀκτάηχο Πολυέλεο *Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ*, Νικολάου Κουκουμᾶ (ιδ' αἰ.)· ἦχος βαρὺς καὶ πλ. δ'.
- *Οἱ τὰ χερουβίμ*· Χερουβικὸν Πέτρου Μπερεκέτη (ἀρχῆς ιη' αἰ.), τὸ «ψαλλόμενον εἰς τοὺς ὀκτὼ ἦχους»· ἐπιλογή περικοπῶν κατ' ἦχον.
- *Ἄξιόν ἐστιν*· μέλος τῆς πατριαρχικῆς παραδόσεως, ὀκτάηχον.

β' μέρος

Ὁ Χορὸς Ψαλτῶν τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας ψάλλει·

- *Θεαρχίῳ νεύματι*· Δοξαστικὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, μέλος Dimitrie Suceveanu· ὀκτάηχον.
- *Τῷ σωτήρι θεῷ*· Καταβασίεις τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, μέλος Nicolae Severeanu· ἦχος πλ. α' τετράφωνος Ἀνεανες.
- *Ξενίας δεσποτικῆς*· Μεγαλντάριο ἀντὶ τοῦ Ἄξιόν ἐστιν κατὰ τὴν Θεία Λειτουργία τῆς Μ. Πέμπτης, μέλος Anton Pann· ἦχος α' τετράφωνος Ἀνεανες.
- *Τῶν ἁγίων πατέρων ὁ χορὸς*· Δοξαστικὸν τῆς Κυριακῆς τῶν ἁγίων Πατέρων, μέλος ἱερομονάχου Amfilohie Iordanescu· ἦχος πλ. δ' Νεαγμε.

γ' μέρος

Οἱ δύο Χοροὶ Ψαλτῶν ψάλλουν, ἀντιφωνικά, ἐπιλογή στίχων ἀπὸ τὸν ὀκτάηχο Πολυέλεο *Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ*, Πέτρου τοῦ Ἐφεσίου (ἀρχῆς ιθ' αἰ.).

Τετάρτη 18 Ὀκτωβρίου 2006

Μέγαρο Μουσικῆς Ἀθηνῶν, Αἴθουσα Banquet

ὥρα 20.30 ἑσπερινή

**Χορωδία Συλλόγου Ἱεροψαλτῶν Αἰγίου «Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης»
Διευθυντής· Φώτιος Θεοδωρακόπουλος**

- ✚ *Μέγαν εὐρατο· Ἀπολυτίκιο τοῦ Ἁγίου Δημητρίου· ἦχος γ´.*
- ✚ *Σκεῦος τῆς εὐδοκίας τοῦ Θεοῦ· στιχηρὸ Προσόμοιο τῆς Παναγίας Τρουπητῆς· ἦχος πλ. α´.*
- ✚ *Δόξα σοι τῷ δείξαντι τὸ φῶς·* στίχοι (7) ἀπὸ τὴν Δοξολογία Ἰακώβου τοῦ Πρωτοψάλτου· ἦχος β´.
- ✚ *Χριστὸς γεννᾶται δοξάσατε·* δυὸ ὠδὲς τῶν κανόνων τῶν Χριστουγέννων, σὲ σύντομο μέλος, Ἰωάννου τοῦ Πρωτοψάλτου καὶ ἡ καταβασία *Μεγάλυνον ψυχὴ μου - Μυστήριον ξένον*, σὲ ἀργὸ εἰρμολογικὸ μέλος, τοῦ Πέτρου Πελοποννησίου· ἦχος α´.
- ✚ *Ἴδου καιρὸς ἤγγικεν·* Θεοτοκίο προεόρτιο τῶν Χριστουγέννων· ἦχος β´.
- ✚ *Αἰνεῖτε·* Πασαπνοαῖριο τῶν αἰῶν Ἰακώβου Πρωτοψάλτου· ἦχος γ´.
- ✚ *Ἄκουσον θύγατερ·* στίχος ἀπὸ τὸν Πολυέλεο *Λόγον ἀγαθὸν* Πέτρου Μπερεκέτη τοῦ Μελωδοῦ· ἦχος δ´ αγια.
- ✚ *Τῶν ἁγίων εἰς ἅγια·* στιχηρὸ Προσόμοιο τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς τῶν Εἰσοδίων, μέλος ἀργὸ εἰρμολογικὸ· ἦχος δ´ λέγεται.
- ✚ *Ἐπὶ σοι χαίρει, κεχαριτωμένη·* ψαλλόμενο εἰς τὴν Λειτουργίαν τοῦ Μ. Βασιλείου, μέλος τοῦ Ξένου Κορώνη, συντετημημένον· ἦχος α´ τετράφωνος.

ὥρα 21.00 ἑσπερινή

**Βυζαντινὴ Χορωδία Ἀγρινίου
Διευθυντής· Ἀνδρέας Λανάρης**

- ✚ *Ψάλατε τῷ ὀνόματι αὐτοῦ·* στίχος ἀπὸ τὸν Πολυέλεο *Δοῦλοι, Κύριον* τοῦ Πέτρου Μπερεκέτη· ἦχος πλ. δ´.
- ✚ *Βιθοῦ ἀνεκάλυψε πιθμένα·* ἡ α´ καὶ θ´ ὠδὴ τοῦ κανόνος τῶν Θεοφανεῶν μετὰ τῶν Καταβασίῶν, Ἰωάννου Πρωτοψάλτου· ἦχος β´.
- ✚ *Ποτήριον σωτηρίου·* Κοινωνικὸν τῶν θεομητορικῶν ἑορτῶν σύντμηση Ἀντωνίου Οἰκονόμου τοῦ μέλους τοῦ Παναγιώτη Χρυσάφη τοῦ Νέου· ἦχος δ´ αγια.
- ✚ *Δόξα σοι τῷ δείξαντι τὸ φῶς·* στίχοι ἀπὸ τὴν Δοξολογία τοῦ Μπαλασίου ἱερέως καὶ Νομοφύλακος· ἦχος πλ. α´ πεντάφωνος.
- ✚ *Τὸ μῆλον τὸ εὖοσμον·* στίχος ἀπὸ τὸ ὀκτάηχο θεοτοκίο *Μάθημα Ρόδον τὸ ἀμάραντον* τοῦ Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος· ἦχος γ´.

ὥρα 21.30 ἔσπερινή

Χορωδία Συλλόγου Μουσικοφίλων Κωνσταντινουπόλεως

Διευθυντής: Δημοσθένης Παϊκόπουλος

- 🎤 *Χέρσον ἄβυσσοτόκον· ἢ α' καὶ θ' ὠδή τοῦ κανόνος τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς μετὰ τῶν ἀργῶν Καταβασίων· ἦχος γ'.*
- 🎤 *Δόξα σοι τῷ δείξαντι τὸ φῶς·* στίχοι ἀπὸ τὴν ἀργὴ Δοξολογία Γρηγορίου Πρωτοψάλτου· ἦχος πλ. δ' χρωματικός, ποταμῖς.
- 🎤 *Ἄξιόν ἐστιν·* μικρὸν μεγαλυνάριον, μέλος Γεωργίου Σαρανταεκκλησιώτου· ἦχος πλ. β'.
- 🎤 *Εὐλόγησον τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ·* Κοινωνικὸν τῆς Ἰνδίκτου, μέλος Γεωργίου τοῦ Κρητός· ἦχος α'.
- 🎤 *Κράτημα·* Πέτρου Λαμπαδαρίου τοῦ Πελοποννησίου· ἦχος α'.

Πέμπτη 19 Ὀκτωβρίου 2006

Μέγαρο Μουσικῆς Ἀθηνῶν, Αἴθουσα Banquet

ὥρα 20.30 ἔσπερινή

Χορωδία Συλλόγου Ἱεροψαλτῶν Νομοῦ Ἰωαννίνων

«Ἁγιος Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης»

Διευθυντής: Δημήτριος Μανούσης

- 🎤 *Τὴν ἐτήσιον μνήμην σου·* στιχηρὸ Προσόμοιο πρὸς τὸ Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσι, μέλος τοῦ Ματθαίου Βατοπαιδινοῦ, ἦχος δ' λέγετος.
- 🎤 *Ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου·* ὁ ἔκτος πούς ἀπὸ τὸ ὀκτάηχο Μάθημα Θεοτόκε Παρθένε τοῦ Πέτρου Μπερεκέτη· ἦχος πλ. β'.
- 🎤 *Σταυρὸν χαράξας Μωσῆς·* οἱ α' καὶ θ' ὠδὲς τοῦ κανόνος τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ καὶ οἱ Καταβασίαις τους, μέλος τὸ σύντομο Πέτρου Βυζαντίου, τὸ ἀργὸ Πέτρου Πελοποννησίου· ἦχος πλ. δ'.
- 🎤 *Πᾶσα πνοή·* Πασαπνοᾶριο τῶν αἰῶν, Ἰακώβου Πρωτοψάλτου· ἦχος γ'.
- 🎤 *Αἰνεῖτε αὐτὸν ἥλιος καὶ σελήνη·* Στιχολογία τῶν αἰῶν, Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος· ἦχος γ'.
- 🎤 *Δεῦτε πάντα τὰ ἔθνη·* ἰδιόμελο ἀναστάσιμο, μέλος Χρυσάφου τοῦ Νέου· ἦχος γ'.
- 🎤 *Δόξα σοι τῷ δείξαντι τὸ φῶς·* στίχοι ἀπὸ τὴν Δοξολογία Θεοδώρου Φωκαέως· ἦχος πρῶτόβαρως.
- 🎤 *Αἰνεῖτε·* Κοινωνικὸν Ἰωάννου τοῦ Κλαδά· ἦχος δ'.

ὥρα 21.00 ἔσπερινή

Χορὸς Ψαλτῶν «Τρίκκης Μελωδοί»

Διευθυντής: Δημήτριος Μπαλαγεώργος

- 🎤 *Σήμερον ὁ Χριστὸς, θάνατον πατήσας·* ἰδιόμελο ἀναστάσιμο, ποίημα Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, μέλος στιχηραρικό μετὰ καλλωπισμῶν τοῦ Παναγιώτη Χρυσάφη τοῦ Νέου, ἦχος πλ. β'.
- 🎤 *Δοῦλοι Κύριον·* Πολυέλεος, ποίημα Μανολάκη πρῶτοψάλτου Τρίκκης, ἐξήγηση Γρηγορίου Θ. Στάθη· ἦχος δ' ἁγία.
- 🎤 *Πόντω ἐγάλυψε - Μὴ τῆς φθορᾶς·* εἰρμὸς καὶ τροπάρια τῆς α' καὶ θ' ὠδῆς τοῦ Κανόνος τῆς Πεντηκοστῆς· μέλος Ἰωάννου Πρωτοψάλτου καὶ Πέτρου Πελοποννησίου γιὰ τίς Καταβασίαις· ἦχος βαρῦς.

- 🦋 Δόξα σοι τῷ δείξαντι τὸ φῶς· Δοξολογία Παρθενίου Μετεωρίτου, ἐξηγηθεῖσα παρὰ Γρ. Θ. Στάθη· ἤχος δ΄ λεγετος.
- 🦋 *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν*· Κοινωνικὸν τῆς Πέμπτης καὶ τῶν Ἀποστόλων, μέλος Γεωργίου τοῦ Ἀργυροπούλου· ἤχος πλ. α΄.

Σάββατο 21 Ὀκτωβρίου 2006

Ἱερός Μητροπολιτικὸς Ναὸς Ἀθηνῶν «Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου»

ὥρα 7.00 ὀρθρινή - 10.30

Ὁρθρος καὶ Θεία Λειτουργία

Παναγρικὴ Ἀρχιερατικὴ Ἱερουργία ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Χριστοδοῦλου τοῦ ἐν Πάτμῳ

Τοὺς Χοροὺς Ψαλτῶν θὰ ἀπαρτίσουν,

τὴν μὲν Προτοψαλτία «Οἱ Μαΐστορες τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης»
 μὲ χοράρχη τὸν Ἀχιλλέα Χαλαδαϊάκη,

τὴν δὲ Λαμπαδαρία ὁ χορὸς ψαλτῶν «Δημήτριος Ἀλ Μούρ»
 τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας,
 μὲ χοράρχη τὸν ἱεροδιάκονο **Ρωμανὸ Νταούτ.**

Ὁρθρος

- 🦋 Εἰσόδευση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου· *Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα*· ἤχος β΄ Νεανες.
- 🦋 Ἄνοιξω τὸ στόμα μου· Καταβασίεις, μέλος ἀργὸ εἰρομολογικὸ Πέτρου Πελοποννησίου· ἤχος δ΄ Λεγετος.
- 🦋 *Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου - Τὴν τιμωτέραν*· Μεγαλυνάρια· ἤχος δ΄ Λεγετος.
- 🦋 Πασαπνοάρια καὶ Ἰδιόμελα τῶν Αἰῶνων.
- 🦋 *Τὸν δεσπότην καὶ ἀρχιερέα*· μέλος “ἀρχαῖον”· ἤχος βαρὺς Νεανες.
- 🦋 Δόξα σοι τῷ δείξαντι τὸ φῶς· Δοξολογία Μελχισεδὲκ ἐπισκόπου Ραιδεστοῦ (περὶ τὸ 1620)· ἤχος πλ. α΄ Ανεανες.
- 🦋 Ἄνωθεν οἱ προφηταὶ· θεοτοκίο Μάθημα, σύντμηση Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου τοῦ μέλους Ἰωάννου Κουκουζέλη· ἤχος βαρὺς Νεανες.

Θεία Λειτουργία

- 🦋 Ἄγιος ὁ Θεός· Τρισάγιο, μέλος Πέτρου Πελοποννησίου· ἤχος β΄ Νεανες.
- 🦋 Δύναμις - Ἄγιος ὁ Θεός· μέλος Κυριακοῦ Ἰωαννίδου τοῦ λεγομένου Καλογήρου· ἤχος πλ. α΄ Ανεανες.
- 🦋 Ἀλληλούια· Ἀλληλουιάριον τοῦ Εὐαγγελίου, μέλος Γρηγορίου Θ. Στάθη· ἤχος δ΄ ἢ πλ. β΄ Νεανω.
- 🦋 *Οἱ τὰ χερουβίμ*· ἀργὸ Χερουβικό, μέλος Πέτρου Πελοποννησίου· ἤχος πλ. α΄ Ανεανες.
- 🦋 Λειτουργικά, Μιχαὴλ Χατζηαθανασίου· ἤχος πλ. α΄ πεντάφωνος Ανεανες.
- 🦋 *Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον*· Κοινωνικὸ σὲ μνήμες Ἀγίων, μέλος Δημητρίου Ἀλ Μούρ· ἤχος βαρὺς Νεανες.
- 🦋 Πολυχρονισμὸς τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδοῦλου· ποίημα Γρηγορίου Θ. Στάθη, ἤχος δ΄ Λεγετος.

Τὸ IBM

Τὸ Ἰδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας συστήθηκε ἀπ' τὴν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν πς' συνεδρία τῆς 24.6.1970, με εἰσήγησι τοῦ μακαριστοῦ μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης κυροῦ Διονυσίου Ψαριανοῦ. Τὸ IBM λειτουργεῖ σύμφωνα με τὸν Κανονισμό 17/1981 τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος {*Ἐκκλησία, ἔτος ΝΖ*, τεῦχος Β', ἀριθ.3/16.9.81 καὶ *ΦΕΚ* 135, τεῦχος πρῶτο, 10.11.1982}. Πρόεδρος τοῦ Δ.Σ. τοῦ IBM εἶναι ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος καὶ Διευθυντὴς ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γρηγόριος Θ. Στάθης.

IBM

The Institute of Byzantine Musicology was established by the Holy Synod of the Church of Greece during its 87th meeting on 24 June 1970, by the recommendation of the late metropolitan of Serbion and Kozanes, Dionysios Psarianos. The Institute operated in conjunction with regulation 17/1981 of the Holy Synod of the Church of Greece (*Ekklesia, etos 57, teuchos B, no. 3/16-9-81*). President of the Operational Council of the Institute is His Beatitude, Christodoulos, Archbishop of Athens and all of Greece and the Director is the Professor of the University of Athens, Mr. Gregorios Th. Stathis.

**Γ' ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΨΑΛΤΙΚΟ
Άθηνά, 17-21 Οκτωβρίου 2006**

ΧΟΡΗΓΟΙ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

**ΜΕΓΑΡΟΝ
ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΘΗΝΩΝ**

ΛΙΛΙΑΝ ΒΟΥΔΟΥΡΗ

**ΜΕΓΑΛΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Ε.Ο.Τ.**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

**Π.Ι.Ι.
ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ ΤΗΝΟΥ**

**ATCOM
INTERNET & MULTIMEDIA S.A.**

Όργανωτική ύποστήριξη

**ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΙΔΡΥΜΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΑΣ**